

Adekvátní vzdělávání a výchova ve 12 evropských zemích z pohledu gender-srovnání

Kristof De Witte, University of Maastricht, Netherlands

Oliver Holz, University College Brussels, Belgium

Otakar Fleischmann, University of Ústí nad Labem, Česká republika

Vzhledem k rozdílné úrovni výkonu mezi chlapci a děvčaty je možno říci, že adekvátní výchova a vzdělávání z pohledu gender nabývá čím dále většího významu v různých evropských zemích. Dřívější výzkumy ukazují, že co se motivace týká, existují zřetelné rozdíly mezi chlapci a děvčaty. Tato srovnávací studie realizovaná ve dvanácti evropských zemích zkoumá názor na adekvátní výuku s ohledem na gender mezi školními žáky a učiteli obojího pohlaví. Výsledky vykazují zřetelný rozdíl mezi jednotlivými zeměmi. Učitelé poukazují na to, že děvčata mohou být motivována jinými způsoby než chlapci.

Studie je rozdělena do následujících sekcí

1. Úvod a cíle analýzy
2. Popis vzorku a zemí
 - 2.1 Šetření žáků
 - 2.2 Šetření učitelů
3. Výsledky šetření žáků
 - 3.1 Národní skupiny
 - 3.2 Srovnání chlapci- děvčata
 - 3.3 Výsledky regresní analýzy
4. Výsledky šetření učitelů
 - 4.1 Mezinárodní srovnání
 - 4.2 Co motivuje chlapce a děvčata
5. Závěry

1. Úvod a cíl analýzy

Podle výzkumů OECD se u chlapců ve věku 13 až 15 let objevuje horší výkon než u dívek stejné věkové skupiny. Příčina toto opoždění v oblasti učení je často připisována odchylce v kognitivním vývoji chlapců.

Tato explorativní studie je zaměřena na šetření rozdílů v názoru chlapců a dívek co se týče identity, sexuality, motivace a interkulturních aspektů. Kromě toho budou výsledky zjištěné u žáků porovnány s výsledky šetření, které byly zjištěny u učitelů.

Studie směřuje k poskytnutí odpovědí na následující otázky:

1. Mají chlapci a dívky rozdílné pohledy na vybrané aspekty v oblasti identity, sexuality, školy, motivace a interkulturních témat?
2. Liší se pohledy chlapců a dívek ve zkoumaných zemích?
3. Uplatňují učitelé rozdílné formy motivace u chlapců a dívek?

Při sestavování specifického dotazníku pro žáky obojího pohlaví na jedné straně a pro učitele obojího pohlaví na straně druhé, stejně tak jako provedení tohoto šetření ve 12 evropských zemích, obohacuje výzkum specializovaná literatura v oblasti adekvátního vzdělávání a výchovy. Země participující na této studii jsou Belgie, Holandsko, Německo, Rakousko, Maďarsko, Polsko, Česká republika, Estonsko, Norsko, Velká Británie, Španělsko a Turecko. Ačkoli šetření není reprezentativní a mohl do něj být zahrnut pouze omezený počet testovaných osob (2086 žáků a 280 učitelů), s náležitou mírou opatrnosti mohou být formulovány zajímavé závěry.

Za prvé zde je rozdíl u národních skupin založený na rozdílných názorech žáků. Takto je například možné zkoumat, zda žáci zemí východní Evropy sdílejí stejné názory na gender, identitu a interkulturní záležitosti. Na druhé straně je také možno zkoumat, v jakém rozsahu se turečtí žáci odlišují od západoevropských žáků stejného věku.

Za druhé, odpovědi žáků na různá témata jsou analyzovány speciálně pro každou zemi a srovnávány. V tomto ohledu rozdíly a podobnosti mezi chlapci a děvčaty mohou být determinovány s ohledem na ochotu, názor, výpověď. Toto pro změnu dovoluje gender specifickou diskusi o rozdílných zájmech a výkonu.

Za třetí, údaje o věkovém rozdílu, vzdělání a pohlaví jsou korigovány pomocí regresní analýzy. Cílem je zjistit, zda existují významné rozdíly mezi národy, které jsou do studie zahrnuty.

Nakonec, odpovědi učitelů jsou vystaveny podobnému šetření. Poskytují informace o tom, jak rozdílně pracují učitelé s chlapci a dívkami. Kromě toho se rozdíly mezi zeměmi stávají zřejmé díky použití deskriptivní statistiky.

Uvedené srovnání je založeno na následujícím: Druhá sekce popisuje vzorek. Třetí sekce obsahuje výsledky šetření žáků. Následuje analýza šetření učitelů v sekci čtyři. Konečně pátá sekce shrnuje nejdůležitější pohledy na problematiku.

2. Popis vzorku a národů

Sběr dat se uskutečňuje v průběhu projektu EDGE: Vzdělávání a gender v rámci programu COMENIUS. Šetření mezi žáky a učiteli se uskutečnilo ve 12 zemích u partnerských organizací, které se projektu účastní. Protože šetření nebylo náhodným šetřením, není možno vyloučit výskyt účinků způsobu výběru. Výsledky popsané v této sekci proto musejí být nahlíženy spíše jako předběžné objasnění, než aby byly považovány za kauzální.

Šetření se uskutečnilo ve všech zemích v rámci institucionálního projektu EDGE. Někteří členové týmu se při šetření setkali s obtížemi. Ty mohou být připsány množství výzkumů, které jsou pro mnoho škol součástí jejich denní rutiny. Školy jsou často žádány o účast při šetřeních a studiích, které ubírají z drahocenného výukového času. Aby bylo také možno ušetřit školy od nutnosti rezervovat počítačové místnosti, projektový management rozhodl poskytnout každému učiteli a žákovi papírovou verzi (konkrétní kopii). Navíc, použití způsobu šetření papír- tužka redukuje výběrový výpadek, což pro změnu podporuje validitu výsledků.

Vedle osobních údajů je dotazník tvořen pěti bloky otázek, které se týkají témat zmíněných dříve. V některých zemích bylo zařazení bloku týkajícího se sexuality problematické. Například ve Velké Británii si ředitel školy přál vědět, proč jsou tyto otázky zařazeny, když mezi chlapci a dívkami nejsou zřejmé rozdíly. Turečtí žáci navštěvují soukromou školu.

Důvod pro volbu této školy byl, že pro výzkum realizovaný ve veřejných školách bylo nutno získat oficiální povolení. Jelikož bylo zařazeno několik otázek týkajících se etnických záležitostí, bylo by možné předpokládat, že povolení k aplikaci by bylo problematické a vyžadovalo by čas. Povolení Ministerstva školství není potřeba v Maďarsku, ale je zde nutno získat svolení rodičů. To bylo v některých případech odmítnuto. Žádné problémy s výzkumem nebyly v Norsku, Belgii a Rakousku. V některých zemích přispěl k realizaci výzkumu osobní kontakt.

2.1 Šetření žáků

Dotazováno bylo celkem 2806 žáků. Žáci vyjadřovali své názory ve velkém počtu položek (viz níže). Mohli označit svůj názor na 6 bodové Likertově škále. Čím nižší označení na škále, tím méně se žáci identifikovali s daným výrokiem.

Většina výzkumných údajů byla získána v Holandsku, kde dotazníky vyplnilo 607 žáků. Náledovala Belgie s 525 žáky a Německo s 522 žáky. Nejmenší počet výzkumných dat byl pořízen v Rakousku (99), Turecku (95) a České republice (84). Náhodný charakter šetření v jednotlivých zemích se stává evidentní díky deskriptivní statistice (viz tabulku 1). Výzkumu se účastní více chlapců než děvčat v Belgii, Maďarsku a České republice. Opačný případ byl v Estonsku, Norsku a Španělsku. Detaily v oblasti pobytu, tj. zda chlapci a dívky žijí v městských či venkovských oblastech, byly u žáků vynechány. Termíny "městský" a "venkovský" nebyly podrobeny další analýze s ohledem na jejich významnost nebo s ohledem na jednotlivé země. Tato proměnná však poskytuje dobrou představu o místě, kde žáci žijí. Více žáků žijících ve městě bylo dotazováno konkrétně v Polsku, Norsku, Turecku a Velké Británii. V Estonsku, Španělsku a Rakousku pocházely testované osoby převážně z vesnických oblastí. Velmi dobré srovnání může být provedeno mezi věkovými skupinami v jednotlivých zemích, s výjimkou Norska, Německa a Turecka, kde byly testované osoby poněkud mladší.

Dále musí být zmíněno, že pro některé země je použitelných informací více než pro země druhé. Díky velkému počtu výsledků použitelných pro Belgii nebo Holandsko možnost rozkrytí významných rozdílů dramaticky roste.

	Počet žáků	%- Chlapci	%- Dívky	%- Z města	13 Věk	14 Věk	15 Věkd
BE	525	60,76	39,24	41,90	13,52	39,43	37,71
PL	149	47,65	52,35	87,25	16,78	48,32	34,90
AT	99	57,58	42,42	34,34	23,23	38,38	36,36
DE	522	48,85	51,15	50,77	35,82	33,52	21,46
NO	338	43,49	56,51	86,39	42,01	30,47	22,49
CZ	84	58,33	41,67	61,90	36,90	22,62	38,10
UK	208	52,88	47,12	96,63	14,90	32,69	48,56
TR	95	46,32	53,68	97,89	33,68	52,63	8,42
NL	607	53,21	46,79	41,85	32,29	47,61	16,97
ES	60	45,00	55,00	20,00	33,33	31,67	20,00
EE	4	25,00	75,00	25,00	25,00	25,00	50,00
HU	115	61,74	38,26	78,26	44,35	45,22	7,83

Tabulka1: Deskriptivní statistika žáků

2.2 Šetření učitelů

Ve většině zemí proběhl výzkum učitelského sboru ve stejných školách jako výzkum žáků. To zajišťuje dobrou komparabilitu výsledků. Kvůli organizačním potížím na straně jednoho z partnerů projektu nebylo možné uskutečnit výzkum učitelů ve Velké Británii. K dispozici je celkem 280 platně vyplněných dotazníků. Největší počet vyplněných dotazníků je z Holandska (80), z Německa (47) a z Belgie (37). Země s nejmenším počtem participujících učitelů ve výzkumu jsou Turecko (6), Česká republika (7) a Rakousko (8). V důsledku toho tyto výsledky neposkytují významné informace a musejí být interpretovány velmi opatrně. Proto je zobecnění výsledků velmi obtížné. Stejně tak jako u žáků, názory učitelů v položkách jsou hodnoceny na 6 bodové Likertově škále.

Vzhledem ke všeobecné feminizaci učitelské profese byl počet žen účastnících se výzkumu daleko větší než počet mužů. Muži jsou ve větším rozsahu zastoupeni pouze v Turecku (83%), Norsku (55%) a Holandsku (56%). Místo pobytu učitelů se ve velké míře shoduje s místem pobytu žáků. Učitelé jsou průměrně ve věku mezi 40 až 49 let. Mladší učitelé pocházejí v průměru z Maďarska a Turecka, starší učitelé z Německa a Polska.

	Počet	%- Muži	%- Ženy	%- Z města	< 30 years	30-40 years	40-50 years	> 50 years
BE	37	13,51	86,49	27,03	32,43	18,92	35,14	10,81
PL	17	5,88	94,12	94,12	5,88	35,29	52,94	5,88
AT	7	14,29	85,71	100,00	0,00	42,86	0,00	57,14
DE	47	27,66	72,34	78,72	0,00	27,66	8,51	61,70
NO	20	55,00	45,00	85,00	15,00	20,00	40,00	25,00
CZ	8	12,50	87,50	75,00	12,50	25,00	62,50	0,00
TR	6	83,33	16,67	100,00	33,33	0,00	50,00	0,00
NL	80	56,25	43,75	73,75	21,25	10,00	38,75	28,75
ES	10	30,00	70,00	10,00	10,00	40,00	40,00	10,00
EE	25	0,00	100,00	92,00	16,00	20,00	36,00	28,00
HU	23	8,70	91,30	100,00	8,70	60,87	21,74	8,70

Tabulka 2: Deskriptivní statistika: Učitelé

3. Výsledky šetření žáků

3.1 Národní skupiny

Vypočtené střední hodnoty indikují dvě extrémní skupiny národů. První skupina zahrnuje Belgii, Německo a Holandsko. Rozdíly v názorech chlapců a děvčat se v těchto třech zemích objevují častěji než v zemích jiných. Jiná extrémní skupina zahrnuje Polsko, Českou republiku a Španělsko. V těchto třech zemích jsou výraznější rozdíly v názorech mezi chlapci a děvčaty mnohem vzácnější. Důvodem k tomuto může být méně pokročilá úroveň emancipace.

Toto je také potvrzeno korelací mezi jednotlivými národy. Korelace jsou prezentovány v tabulce 3. Tabulka ukazuje, že názory zastávané chlapci a děvčaty v Belgii, Německu, Rakousku a Holandsku korelují silně. Názory zastávané žáky ve Španělsku však korelují pouze s několika málo zeměmi. Žáci v Turecku mají rovněž rozdílný způsob uvažování než žáci v jiných evropských zemích.

	BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES
BE	1									
PL	0.3041*	1								
AT	0.3708*	0.0075	1							
DE	0.4286*	0.1797*	0.5307*	1						
NO	0.5494*	0.1875*	0.5233*	0.5293*	1					
CZ	0.3175*	0.1406	0.1994*	0.2469*	0.3257*	1				
UK	0.2978*	0.1744	0.3626*	0.5595*	0.5973*	0.3128*	1			
TR	0.3106*	0.2470*	0.3874*	0.1536	0.2616*	0.1726	0.1105	1		
NL	0.4744*	0.0511	0.4981*	0.5692*	0.5688*	0.1744	0.3684*	0.1183	1	
ES	0.1016	-0.0028	0.1693	0.1192	0.1907*	0.1975*	0.1792*	-0.159	0.1378	1

Zkratky: Belgie (BE), Polsko (PL), Rakousko (AT), Německo (DE), Norsko (NO), Česká republika (CZ), Velká Británie (UK), Turecko (TR), Holandsko (NL), Španělsko (ES)

Tabulka 3: Korelace mezi názory děvčat a chlapců v rozdílných zemích

3.2 Srovnání chlapci- děvčata

Výsledky v tabulce 4 ukazují, jak jsou názory žáků distribuovány co se seznamu položek týče. Pro každou zemi bylo určeno, že za významný rozdíl v odpovědích chlapců a děvčat bude považován ten na úrovni 10%. Křížek označuje, zda chlapci nebo děvčata zastávají názor, který plně platí pro dané tvrzení. Toto na jedné straně odráží rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, na straně druhé rozdíly v rovině pohlaví. Partneři v projektu jsou si plně vědomi skutečnosti, že srovnávání mezi národy není vždy výstižné kvůli různé velikosti vzorku. Pro země s větším vzorkem je daleko více pravděpodobné, že se významné rozdíly objeví, než pro země s menším počtem testovaných osob účastnících se výzkumu. Estonsko nebylo zařazeno do seznamu kvůli malému počtu žáků.

Je možno si okamžitě všimnout značných rozdílů v odpovědích chlapců a děvčat. Na některé otázky odpovídají děvčata naprosto odlišně od chlapců. Co se týče jejich vlastní identity a osobního rozvoje, je evidentní- s výjimkou Španělska-, že se děvčata často ptají rodičů na své dětství. Děvčata také pozorují sama sebe pozorněji než chlapci a zkoušejí rozvíjet svou vlastní identitu usilovněji než chlapci. Výjimku zde tvoří Belgie a Turecko, kde děvčata více tendují k přemýšlení o budoucnosti. Ve většině zemí mají chlapci větší sebevědomí.

Co se týče druhé kategorie (tematický blok "sexuality"), chlapci a dívky vyjadřují podobné pohledy na sexuální výchovu ve škole. Také se zdá, že chlapci mají větší zájem o sexualitu než dívky a jsou lépe schopni diskutovat tento předmět na veřejnosti. Toto vyjádření se týká všech zemí s výjimkou České republiky a Velké Británie, kde chlapci a děvčata zaujmají přibližně stejný pohled na věc. Děvčata shledávají důvěru u sexuálních partnerů jako více důležitou než chlapci ve všech zemích- s výjimkou Turecka, České republiky, Polska, Španělska a Rakouska.

Zatímco chlapci a děvčata zaujmají stejné stanovisko ve všech zemích v kategoriích jedna a dva, toto se mění v následujících blocích. Reakce na tvrzení "Nemohu si představit žít v dospělosti v zahraničí" jsou velmi proměnlivé. Chlapci z Rakouska, Německa a Holandska mají stejně jako děvčata z Belgie a Česka velký problém představit si budoucnost v jiné zemi. Ve většině zemí jsou děvčata více otevřená k vrstevníkům z jiných zemí a kultur.

Obecně je škola hodnocena stejně děvčaty a chlapci. Žáci všech národů cítí, že obě pohlaví mají dostatek pozornosti. Toto neplatí pro Německo. Není žádným překvapením, že chlapci diskutují "chlapecká témata" s jejich otci a děvčata "dívčí témata" primárně s jejich matkami.

Jak bylo již diskutováno v relevantní specifické literatuře, existují rozdíly v motivaci mezi chlapci a děvčaty a rovněž mezi jednotlivými zeměmi. Výsledky ukazují, že děvčata konsistentně vnímají školu lépe než chlapci a mohou být motivována ve větším rozsahu z vnějšího prostřednictvím jejich rodičů.

1. Identita			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Ptám se rodičů na mé dětství.	Chlapci												
	Dívky	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
2. Uznávám, že někdy pozoruji sám sebe.	Chlapci												
	Dívky	X		X	X	X		X	X	X			X
3. Někdy zkouším se o sobě dozvědět více.	Chlapci												
	Dívky			X		X				X	X		
4. Velmi často přemýšlím (vážně) o mé budoucnosti.	Chlapci												
	Dívky	X								X			
5. I když jsem byl ještě dítě, věděl jsem, kým se chci později stát.	Chlapci												X
	Dívky	X	X					X				X	
6. Myslím, že mám mnoho dobrých vlastností.	Chlapci	X		X	X	X		X			X		X
	Dívky												
7. Umím ovládat mnoho věcí stejně dobře jako dospělí.	Chlapci	X		X	X								X
	Dívky												
8. Mám vůči sobě velká očekávání a čekám, že ostatní to mají také tak.	Chlapci	X			X						X		X
	Dívky												
2. Sex			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Získávám spolehlivé znalosti v průběhu sexuální výchovy na škole.	Chlapci												
	Dívky	X											X
2. Zajímám se o problém sexuálního života.	Chlapci	X	X		X	X		X	X				X
	Dívky												
3. Mohu o sexu mluvit otevřeně.	Chlapci	X	X		X	X				X	X		X
	Dívky												
4. Vím hodně o vztazích mezi děvčaty a chlapci.	Chlapci									X			
	Dívky				X			X					
5. Souhlasím s názorem, že většina dospívajících je sexuálně aktivní.	Chlapci	X	X							X			
	Dívky												
6. Existují základní rozdíly v rolích a sexuální motivaci mezi děvčaty a chlapci v přístupu k sexuální aktivitě.	Chlapci	X	X							X			
	Dívky												
7. Důvěra mezi sexuálními partnery je důležitá.	Chlapci												
	Dívky	X			X	X		X			X		X
8. Mužští adolescenti mají omezené poznatky o svých ženských vrstevnicích.	Chlapci												
	Dívky	X	X	X	X	X		X			X		X
3. Interkulturalita			BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU

témata s mými přáteli.	Dívky	X			X	X	X	X		X		
10. Věci, které mne zajímají, mohu zjistit surfováním na internetu, čtením knih, sledováním videa. Nepotřebuji nikoho jiného.	Chlapci	X	X		X	X		X				
	Dívky								X			
5. Motivace		BE	PL	AT	DE	NO	CZ	UK	TR	NL	ES	HU
1. Je pro mne důležité se naučit to, co je ve škole vyučováno.	Chlapci		X									
	Dívky	X				X				X		
2. Líbí se mi, co se učím ve škole.	Chlapci				X							
	Dívky	X								X		
3. Myslím si, že ve srovnání s ostatními v mé třídě jsem dobrý student.	Chlapci											
	Dívky											
4. Mé rodiče činí šťastnými, když pracuji tvrdě pro školu.	Chlapci				X					X		
	Dívky											
5. I když je studijní látka hloupá a nezajímavá, vydržím pracovat až do konce.	Chlapci							X				
	Dívky	X				X						
6. Často zjišťuji, že jsem sice četl látku do školy, ale nevím, o čem to je.	Chlapci											
	Dívky			X	X	X	X	X	X			X
7. Často zjišťuji, že když učitel mluví, myslím na jiné věci a opravdu neposlouchám, co je řečeno.	Chlapci											
	Dívky							X				X
8. Moji rodiče ode mne očekávají dobré studijní výsledky.	Chlapci									X		
	Dívky					X		X				
9. I když nemám třídu rád, pracuji tvrdě, abych měl dobrou známku.	Chlapci											X
	Dívky	X		X					X			

Poznámka: x označuje významný rozdíl na 10% hladině

Tabulka 4: Významné rozdíly mezi chlapci a děvčaty v rozdílných zemích

3.3 Výsledky regresní analýzy

V dalším kroku byly rozdíly mezi zeměmi hodnoceny podle následujících aspektů: (1) pohlaví testovaných osob; (2) věk žáků; (3) kritický postoj. Ten je měřen na základě frekvence, se kterou se chlapci a děvčata dotazují svých rodičů. Výsledky regresní analýzy jsou prezentovány v tabulkách 1 až 5. Přímkou reprezentují interval spolehlivosti a tečky regresní koeficient. Jestliže je regresní interval pod nebo nad 0, výsledek je významně odlišný od 0. Prezentace všech regresních koeficientů je relativní- se žáky z Belgie jako referenční skupinou.

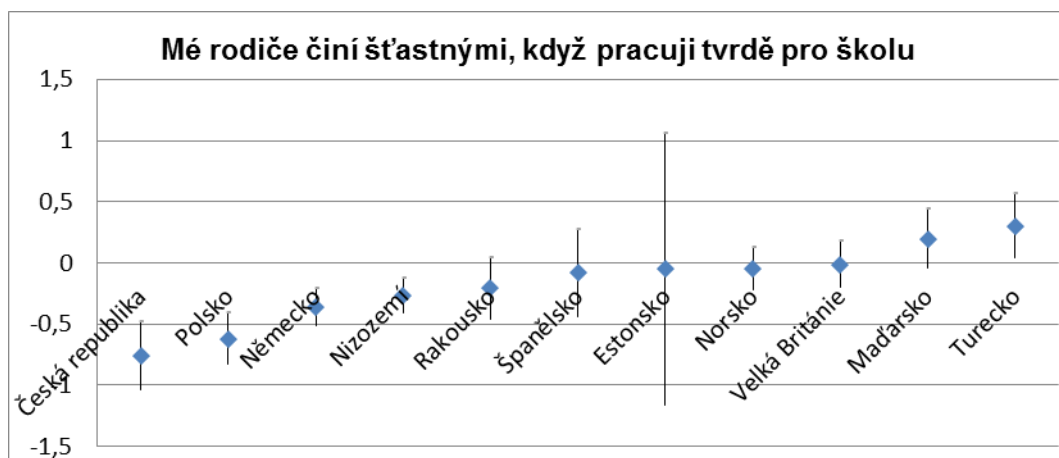
Graf 1 popisuje výsledek položky “Mé rodiče činí šťastnými, když pracuji tvrdě pro školu”. Ve vztahu k belgickým žákům, kontrolováno podle věku, pohlaví a kritickému postoji, žáci z České republiky, Polska, Německa a Holandska s tímto nesouhlasí. Na druhé straně žáci z Maďarska a Turecka jsou ve větší míře motivováni svými rodiči.

Přístup k sexu v adolescenci je obtížné rozlišit mezi participujícími žáky. Regresní výsledky jsou prezentovány v tabulce 2. Turecko je jedinou zemí, kde žáci mají menší možnost diskutovat o sexu na veřejnosti. Naproti tomu adolescenti v Německu mluví o sexu výrazně více.

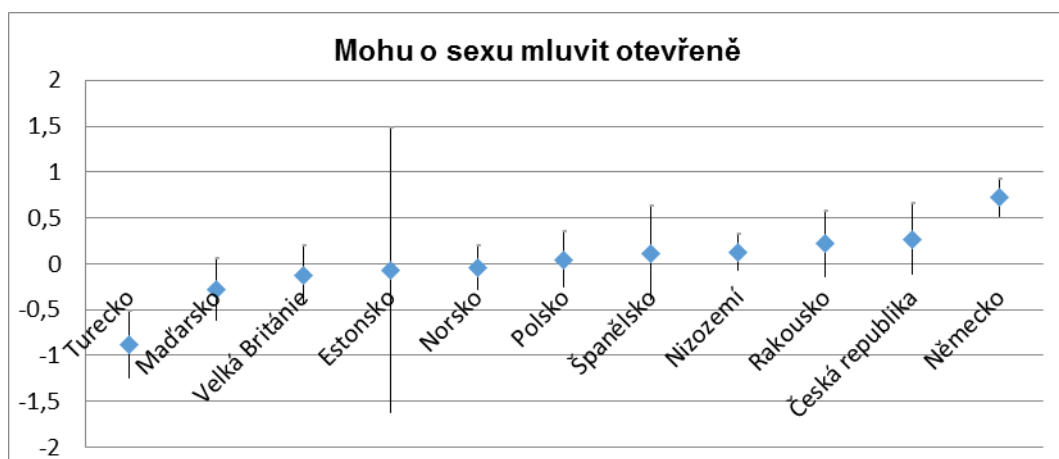
Graf číslo 3 demonstruje, jak otevřenější jsou adolescenti ve vztahu k jiným kulturám. Toto je hodnoceno ve tvrzení "Líbí se mi, že žáci z jiných zemí studují v mé třídě". Opět, ve srovnání s belgickými žáky a kontrolováno podle výše zmíněných proměnných se ukazuje, že nejméně otevření jsou čeští žáci. Ti jsou následováni žáky ze Španělska, Norska a Maďarska. Stojí za povšimnutí, že turečtí a němečtí žáci jsou nejvíce tolerantní ke spolužákům migrantům.

Reakce na tvrzení, že je rozdíl, zda jste vyučováni mužem či ženou, je pozitivní u žáků z Estonska, České republiky, Polska, Turecka, Velké Británie a Německa (graf 4). Toto není významné pro žáky z jiných zemí, jak se potvrzuje například v knize Vlámského studijního textu.

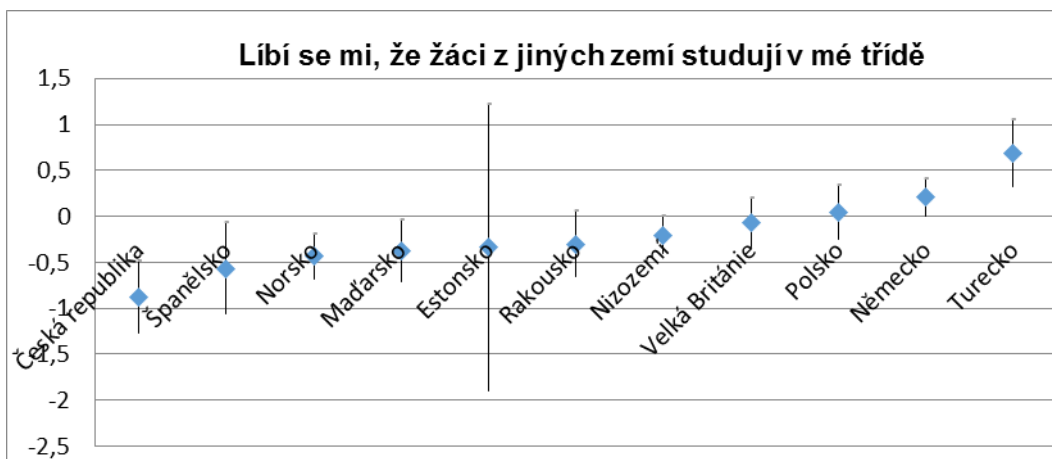
Nakonec, zájem o jiné kultury může být očekávaný prostřednictvím tvrzení "Výměna studentů nebo návštěva školy v zahraničí je více vzrušující než v mé vlastní zemi". Kupodivu žáci ze Španělska, České republiky a Velké Británie na toto reagují negativně. Žáci z Maďarska, Turecka a Norska jsou více otevření pobytu v cizí zemi.

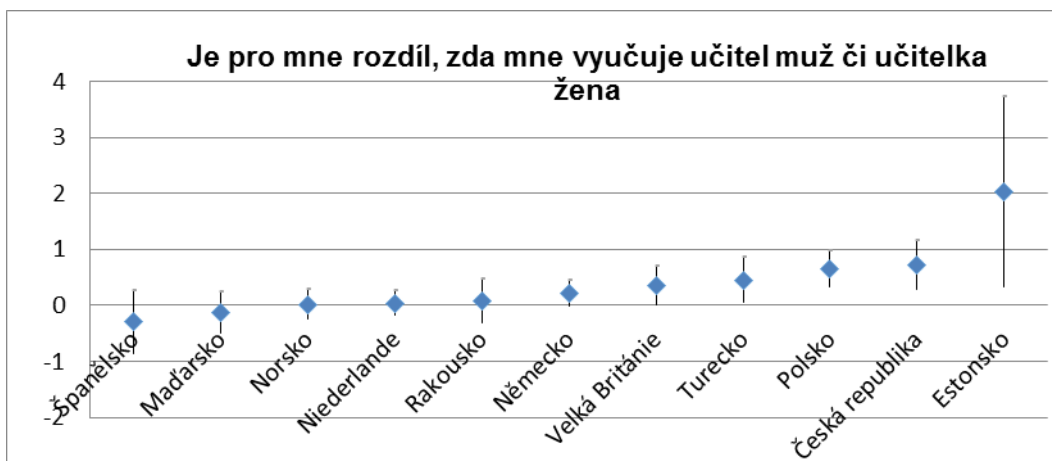
Grafika 1: Dosažený výsledek "Mé rodiče činí šťastnými, když pracuji tvrdě pro školu."

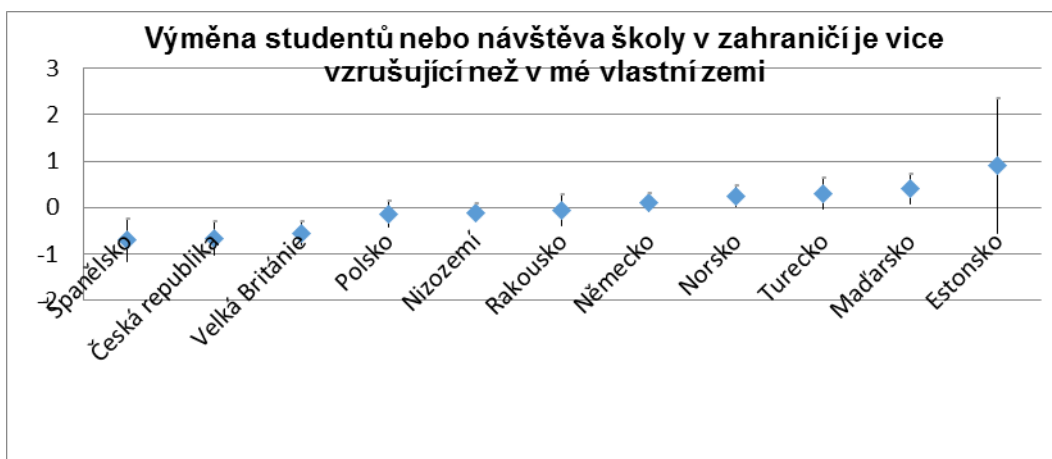
Grafika 2: Dosažený výsledek "Mohu o sexu mluvit otevřeně."

Grafika 3: Dosažený výsledek "Líbí se mi, že žáci z jiných zemí studují v mé třídě."

Grafika 4: Dosažený výsledek "Je pro mne rozdíl, zda mne vyučuje učitel muž či učitelka žena."

Grafika 5: Dosažený výsledek "Výměna studentů nebo návštěva školy v zahraničí je více vzrušující než v mé vlastní zemi."

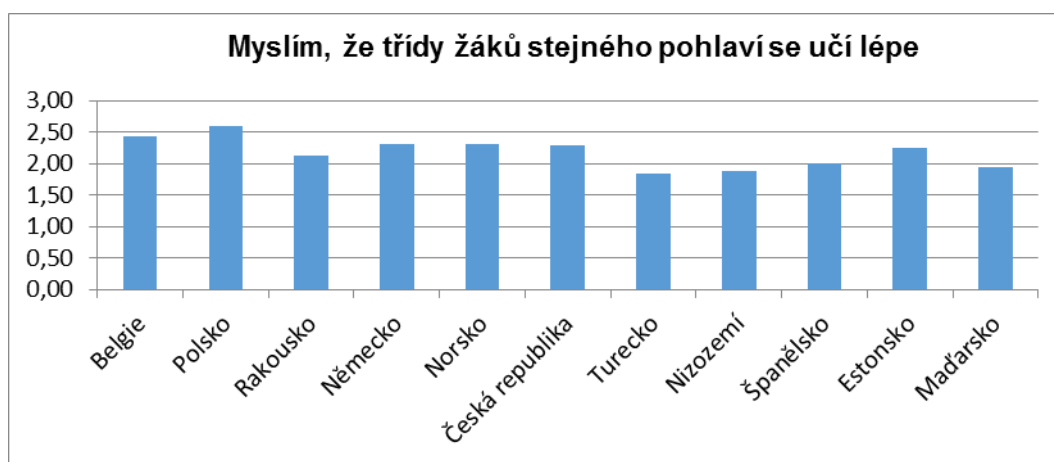
4. Výsledky šetření učitelů

4.1 Srovnání napříč národy

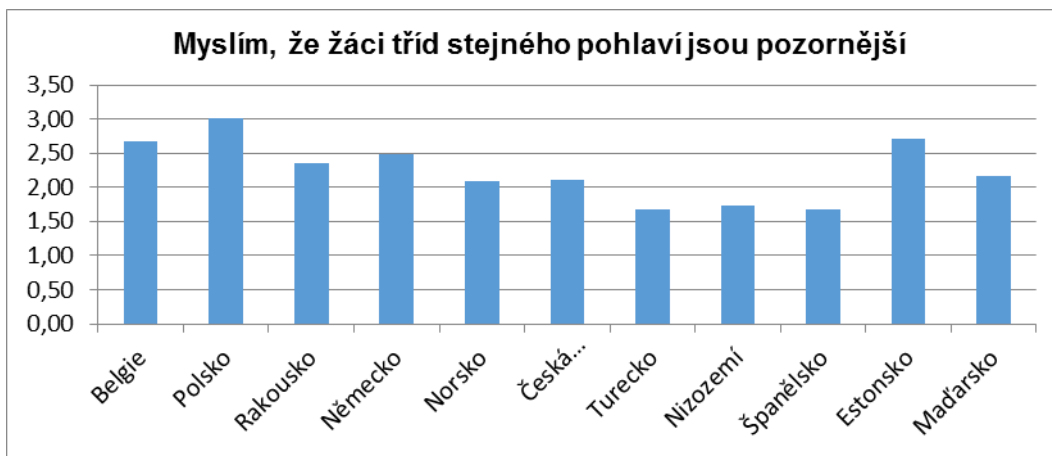
Výsledky výzkumu učitelů jsou prezentovány v grafech 6- 10. Odpovědi učitelů související se skladbou třídy odpovídají průřezu rozdílnými zeměmi. Čím větší je počet testovaných osob v zemi, tím větší je souhlas s tvrzením. Střední hodnota vztažená k rozdílným zemím se udržuje pod 3, což znamená, že se průměrný učitel nemůže identifikovat s formulovaným tvrzením. Především v Turecku a Holandsku učitelé cítí, že specifická výuka podle pohlaví nemá vliv na výkon žáků. Toto je více zřejmé na grafu 7, který odráží odpovědi na tvrzení “Myslím, že žáci tříd stejného pohlaví jsou pozornější”. Toto tvrzení je odmítáno především v Turecku, Holandsku a Španělsku.

Graf 8 ukazuje, v jakém rozsahu učitelé z různých zemí používají ve výuce stereotypy. Ve všech zúčastněných zemích je patrná rozdílná struktura. Učitelé v Polsku, Rakousku, České republice a Estonsku používají znatelně více stereotypy než v případě Německa a Maďarska. Toto je rovněž potvrzeno v grafu 9, který ukazuje, jak rozdílně jsou přistěhovalí studenti vyučováni ve srovnání s tuzemskými protějšky. Jasná odchylka ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi při zodpovězení této otázky je evidentní v České republice a Turecku.

Přístupy učitelů k homosexualitě ve škole silně kolísají v jednotlivých zemích (graf 10). Odhalování homosexuálů se zdá problematické zejména v Maďarsku a Německu. Učitelé v Norsku, Turecku, Holandsku, Španělsku a Estonsku také dávají najevo, že objevení se této části studentů může vést k problémům. Pouze Belgie, Polsko a Rakousko vyjadřují explicitně, že tento problém neexistuje.

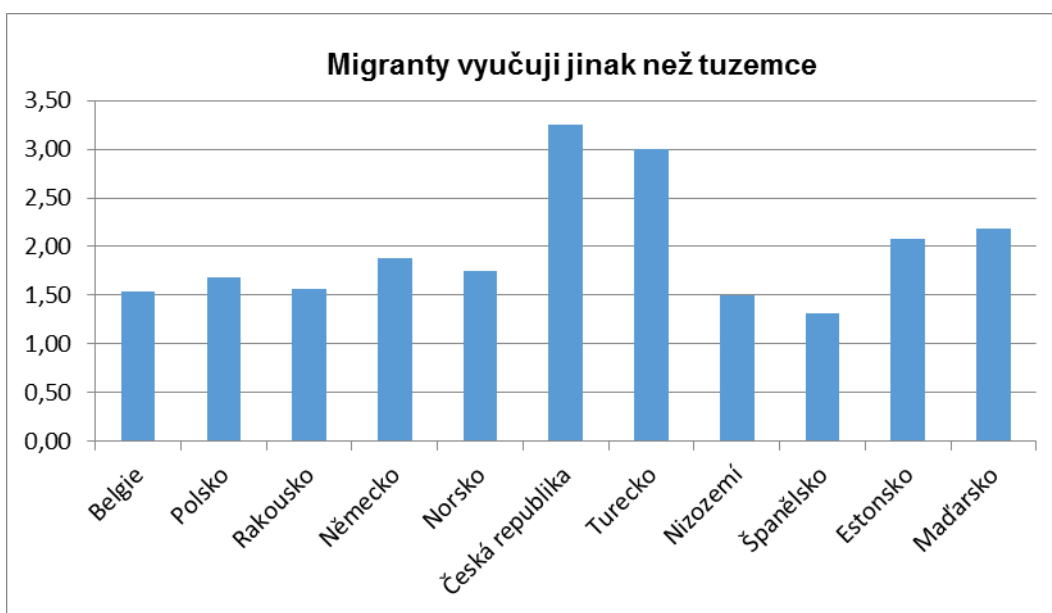
Grafika 6: “Myslím, že třídy žáků stejného pohlaví se učí lépe.”

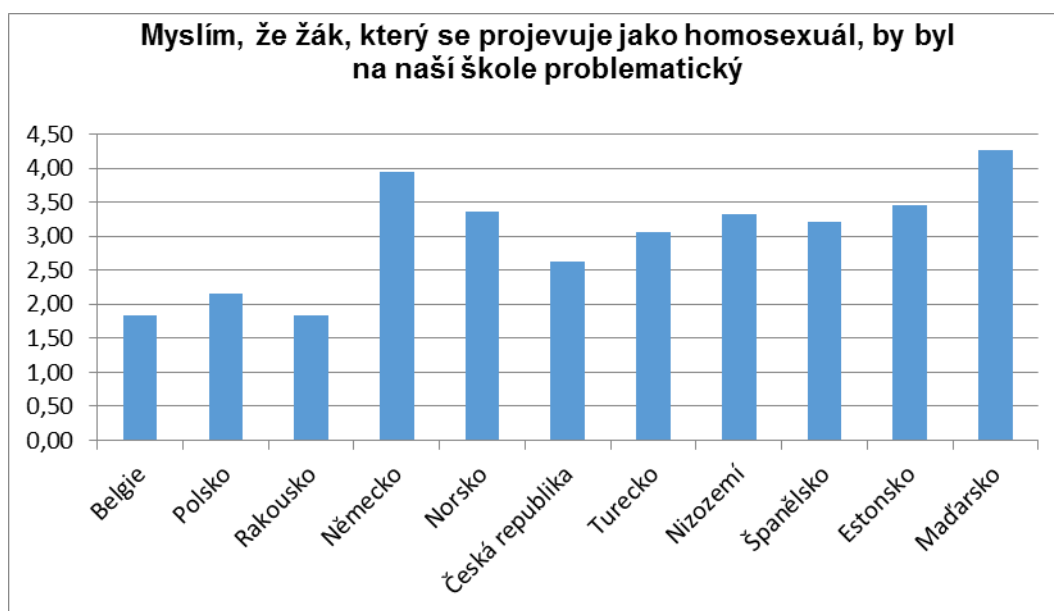
Grafika 7: "Myslím, že žáci tříd stejného pohlaví jsou pozornější."

Grafika 8: "V hodinách využívám stereotypů k objasnění problémů."

Grafika 9: "Migranty vyučuji jinak než tuzemce."

Grafika 10: "Myslím, že žák, který se projevuje jako homosexuál, by byl na naší škole problematický."

4.2 Co motivuje chlapce a dívky

Závěrečná část výzkumu se zabývá tím, jak jsou, z pohledu učitelů, motivováni chlapci a dívky. Učitelé byli v dotazníku konfrontováni se seznamem rozdílných způsobů motivace. Každá motivace byla doprovázena otázkou, zda by se hodilo použít ve vztahu k chlapcům nebo dívkám tvrzení "vůbec", "zřídka", "průměrně", "často" nebo "velmi často". Výsledky jsou sumarizovány v tabulce 5. Křížky označují, zda učitelé zastávají názor, že existuje významný rozdíl (na 10% hladině) v motivaci mezi chlapci a děvčaty. S ohledem na extrémně limitovaný počet testovaných osob (učitelů) v některých zemích zde nemá smysl opakovat analýzu pro každou zemi. Výsledky jsou srovnatelné s výsledky v tabulce 5 pro Belgii, Holandsko a Německo (v zemích s největším počtem testovaných osob).

Zájem o předmět samotný rovnoměrně motivuje chlapce a dívky. Totéž může být řečeno o motivaci "dokázat něco sám sobě", "uznání od učitele", "pochvala" a "přesvědčení". Peníze a dárky jako pobídka je jiná věc. Učitelé zdůrazňují, že tyto jsou jako motivace daleko více atraktivní pro chlapce než pro dívky. To se také týká "názoru vrstevníků", "soutěžení mezi vrstevníky" a "aktivit zahrnujících pohyb". Navíc, "jednoduché aktivity", "přísná kontrola" a "hrozba trestu" jsou větší stimuly pro výkon chlapců. Opačný je případ aktivit, které zahrnují "sociální kontakt". Zde je vyšší motivace mezi dívkami než mezi chlapci. Toto také platí pro "obtížné a podnětné aktivity" "přání potěšit druhé" a "nechtít zklamat druhé".

Křížek označuje, které pohlaví je nejvíce motivováno v rámci příslušné otázky

Co motivuje chlapce a dívky	Chlapci	Dívky
1. Zájem o předmět		
2. Pobídka penězi nebo dárkem	x	
3. Touha dokázat něco sám sobě		
4. Názor vrstevníků	x	
5. Uznání od učitelky (ženy)		

6. Uznání od učitele (muže)		
7. Pochvala		
8. Soutěžení mezi spolužáky	x	
9. Aktivity zahrnující sociální kontakt		x
10. Aktivity zahrnující pohyb	x	
11. Jednoduchá aktivita, které je snadné porozumět	x	
12. Obtížná, podnětná aktivita		x
13. Přesvědčování		
14. Přísná kontrola	x	
15. Hrozba trestu	x	
16. Přání potěšit druhé		x
17. Nechce zklamat druhé		x

Poznámka: "x" označuje významný rozdíl (10% úroveň) mezi chlapci a dívkami

Tabulka 5: Motivace mezi chlapci a dívkami

5. Závěry

Tato srovnávací studie odráží výsledky výzkumu, který byl realizován ve 12 evropských zemích. Průzkum, který byl uskutečněn mezi žáky ve věku mezi 13 a 15 lety stejně tak jako u učitelského sboru mužského a ženského pohlaví, se zaměřil na otázky identity, sexuality, školy a motivace jakož i na aspekty multikulturní koexistence. Z této studie mohou být získány následující závěry:

(1) Existuje silná korelace v názorech mezi chlapci a dívkami v Belgii, Německu, Rakousku a Holandsku. Žáci ze Španělska a Turecka mají často odlišné názory od žáků jiných zemí.

(2) Jasně rozdíly se objevují mezi jednotlivými evropskými zeměmi co se týče otevřeného zacházení s problematikou "jiné kultury", "sexuality" a "identity".

(3) Pohledy učitelů na homosexualitu ve školách kolísají v zemích zařazených do výzkumu.

(4) Učitelští pracovníci preferují různorodost metod k motivaci chlapců a dívek. Chlapci jsou snadněji motivováni prostřednictvím přísnějších kontrol, hrozbou trestu a jednodušších úkolů. Vyšší motivace u děvčat je dosahována prostřednictvím více podnětných úkolů, touhy potěšit druhé a aktivitami, které jsou spojeny se sociálním kontaktem.

Šetření otvírá nové perspektivy ve výzkumu. Průzkum může být například opakován s větším počtem testovaných osob, aby bylo možno získat reprezentativní výsledky napříč národy. S ohledem na malý počet učitelů je těžko možné adekvátně propojit šetření žáků a učitelů. Další studie by mohla zaplnit tuto mezeru. Tento příspěvek by také mohl více stimulovat k hlubší studii v oblasti rozdílů mezi zúčastněnými a ostatními zeměmi. Nakonec, další výzkum v oblasti rozdílů v motivaci mezi chlapci a děvčaty a jak s nimi pracovat by mohl být uskutečněn na základě tohoto příspěvku.